

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-7\(36\)-82-97](https://doi.org/10.32405/2218-7650-7(36)-82-97)
УДК 378.37.001.08

Сидоренко Вікторія Вікторівна,
доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри філософії і освіти дорослих
Центрального інституту післядипломної освіти
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»,
сертифікований тренер Нової української школи,
Київ, Україна.
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6626-4581>
sidorenko34@gmail.com

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА РІЗНИМИ МОДЕЛЯМИ І ФОРМАМИ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Анотація. Відкрита післядипломна педагогічна освіта передбачає розвиток її за допомогою відкритих технологій освіти дорослих, відкритого контенту і відкритих знань, прозорості системи, взаємоузгодженості всіх компонентів, а також наявності умов для вільного входження суб'єктів в освітній простір, здобуття якісної освіти без обмеження за гендерними, віковими, національними та територіальними відмінностями. Цим інформаційне суспільство вносить істотно якісні зміни в методологію підготовки фахівців на всіх рівнях освітньої і наукової сфер, оскільки створює умови для забезпечення загального доступу до глобальних джерел інформації в мережі Інтернету та її автоматизованого опрацювання, народження безмежної кількості ініціатив для підготовки і підвищення кваліфікації нової генерації фахівців. Зокрема, у системі відкритої освіти створено умови для безперервного навчання впродовж усього життя, доступності в здобутті знань, відповідності запитам і потребам особистості та суспільства, змінено характер взаємин учасників освітньої діяльності. Основним чинником для забезпечення відкритості освіти є її технологічність, що ґрунтується на використанні цифрових технологій, ресурсів мережі Інтернету, технологій дистанційного навчання, що забезпечують інтенсифікацію, безперервність та індивідуалізацію навчання. Саме відкритість є ключовою характеристикою освітнього процесу на курсах підвищення кваліфікації, що сприяє орієнтації навчального контенту на слухача як на суб'єкта освітньої діяльності, максимальному врахуванню нових тенденцій розвитку культури суспільства для інтеграції освіти в суспільні процеси. Крім того, у системі формальної й неформальної

освіти з'являється велика кількість навчальних онлайн-платформ, які є доступними широкому загалові. Отже, ідеї відкритості освіти існують на трьох рівнях: системи післядипломної педагогічної освіти, освітнього процесу, закладу освіти зокрема.

У науковій розвідці здійснено ґрунтовний аналіз способів забезпечення якості освітнього процесу курсів підвищення кваліфікації за різними моделями і формами навчання на основі відкритого контенту й освітніх ресурсів післядипломної освіти. Визначено засадничі принципи відкритої освіти. Проаналізовано показники відкритості освіти та якості освітнього процесу на курсах підвищення кваліфікації за різними моделями і формами навчання. Описано електронні освітні ресурси, зокрема бази відкритих портфоліо («Open Sourct Portfolio»), як основний компонент відкритого освітнього середовища. Досліджено умови і чинники для професійного розвитку слухачів курсів підвищення кваліфікації в освітньому середовищі Віртуальної кафедри андрагогіки. Проаналізовано результати перманентного (педагогічного і професіографічного) моніторингу якості освіти на курсах підвищення кваліфікації для прогнозування й проектування освітніх процесів, подальшого професійного розвитку фахівців, коригування небажаних диспропорцій на основі зібраної інформації. Аналітичні матеріали підготовлено й представлено авторкою на засіданні вченої ради Центрального інституту післядипломної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (засідання № 1 від 12.02.2019 року).

Ключові слова: відкрита освіта; післядипломна освіта; безперервний професійний розвиток; цифрові технології; електронні освітні ресурси; бази відкритих портфоліо; формальна освіта; неформальна освіта; Віртуальна кафедра андрагогіки.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Нова освітня реальність, зокрема цифровізація освіти й створення відкритого освітнього простору Нової української школи, вимагає модернізації змісту післядипломної педагогічної освіти і формування відповідного відкритого контенту, що передбачає розвиток ключових компетентностей сучасних фахівців, когнітивних здібностей і критичного розуму, їхню соціальну інтеграцію й соціальну активність упродовж усього життя завдяки формальній, неформальній та інформальній освіті, ціннісне використання знань. Недарма в проекті «Цифрова адженда України – 2020: концептуальні засади (версія 1.0)» зазначено, що *цифровізація стане основою життєдіяльності українського суспільства, бізнесу і державних установ,*

звичним і повсякденним явищем, нашим ДНК, ключовою аджендою на шляху до процвітання, добробуту України.

Модель розвитку суспільства знань потребує від сучасного фахівця, педагога Нової української школи широкого спектра навичок і компетенцій для успішного виконання своїх професійних функцій, забезпечення всебічного і сталого розвитку освіти і науки України.

У Рамковій програмі оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя, схваленій Європейським парламентом і Радою Європейського Союзу 17 січня 2018 року, виокремлено й конкретизовано *цифрову компетентність* (Digital competence) як упевнене, критичне і відповідальне використання та взаємодію із цифровими технологіями для навчання, професійної діяльності (роботи) та участі в житті суспільства. Компетентність передбачає цифрову й інформаційну грамотність, комунікацію та співпрацю, створення цифрового контенту (зокрема програмування), кібербезпеку і вирішення проблем; уміння використовувати цифрові технології для підтримки творчості, активного громадянства та соціальної інтеграції, співпраці з іншими людьми для досягнення особистих, соціальних цілей тощо. Недарма цифрову грамотність (або цифрову компетентність) визнано ЄС як одну з ключових для повноцінного життя та діяльності людини. У Законі України «Про освіту» зафіксовано, що формування інформаційно-комунікаційної компетентності є обов'язковим. Серед ключових компетентностей педагога Нової української школи виокремлено інформаційно-цифрову компетентність (Концепція «Нова українська школа», Державний стандарт початкової освіти (21 лютого 2018 р.). Європейські еталонні рамки визначають основну компетенцію – уміння працювати з цифровими носіями як упевнене та критичне використання технологій інформаційного суспільства (ТІС) для роботи, відпочинку і спілкування.

Отже, освіта перетворюється на безперервну систему підготовки **когнітивних фахівців (knowledge workers)**, які працюють зі знаннями й інформаційними потоками та вміють ціннісно їх використовувати для якісного виконання нових професійних ролей і функцій¹. Таке соціальне замовлення **актуалізує необхідність підготовки фахівців**, які відповідають викликам суспільства знань, здатні до безперервного інтелектуального, культурного і духовного розвитку впродовж життя.

¹ Найрозвиненішою системою освіти у світі вважається шведська, яка характеризується відкритістю, оскільки цифрові технології забезпечують розвиток інформаційно-комунікативної компетентності, культурно-мовну освіту, навчання і працевлаштування широких верств громадян, зокрема іммігрантів. За даними світового економічного форуму про розвиток інформаційних технологій у різних країнах, Швеція очолює рейтинг за індексом мережевої готовності. Цю лідерську позицію у застосуванні ІКТ-технологій у різних сферах соціуму Швеція утримує упродовж п'яти років (Global Information Technological Report, 2012, Networked Readiness Index, NRI).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. *Висвітленню проблем відкритої освіти присвячено наукові праці В. Бикова, О. Висоцької, О. Захарової, О. Коржилової, О. Корольової, В. Лупанова, В. Олійника, В. Солдаткіна, В. Соколова; Д. Борнстейна (Bornstein), Г. Гутека (Gutek), Дж. Холта та ін. Аналіз джерельної бази дослідження засвідчує великий інтерес вітчизняних і зарубіжних дослідників до розвитку відкритої освіти як глобальної освітньої системи в Україні, обґрунтуванню її сутнісних характеристик та визначенню тенденцій функціонування в сучасних умовах тощо. Окреслені питання потребують подальшого виваженого вивчення й узагальнення. Це визначає **актуальність теми, мети і завдань наукової розвідки.***

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті – ґрунтовний опис способів забезпечення якості освітнього процесу курсів підвищення кваліфікації за різними моделями і формами навчання на основі відкритого контенту й освітніх ресурсів відкритої післядипломної освіти.

Відповідно до поставленої мети основні **завдання** окреслюємо так:

1. Визначити засадничі принципи відкритої післядипломної освіти.
2. Проаналізувати показники відкритості освіти та якості освітнього процесу на курсах підвищення кваліфікації за різними моделями і формами навчання.
3. Описати електронні освітні ресурси, зокрема бази відкритих портфоліо («Open Sourct Portfolio»), як основний компонент відкритого освітнього середовища.
4. Дослідити умови і чинники для професійного розвитку слухачів курсів підвищення кваліфікації в освітньому середовищі Віртуальної кафедри андрагогіки.
5. Проаналізувати результати перманентного (педагогічного і професіографічного) моніторингу якості освіти на курсах підвищення кваліфікації для прогнозування й проектування освітніх процесів подальшого професійного розвитку фахівців, коригування небажаних диспропорцій на основі зібраної інформації.

3. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

У процесі обґрунтування теоретичних засад відкритої освіти до уваги взято концептуальні ідеї, положення, викладені в наукових працях академіків НАПН України В. Бикова та В. Олійника. В. Биков [2], досліджуючи технології відкритої освіти для інформатизації навчальних закладів,

наголошує, що в учасників навчального середовища завдяки його відкритості є можливість самим здобувати потрібні дані/відомості, користуватися необмеженими інформаційними ресурсами та інформаційно-комунікаційними технологіями. Створення і використання технологій відкритого освітнього середовища є якісно новим етапом розвитку систем мережевого е-дистанційного навчання, яке характеризується формуванням і реалізацією в освітньому просторі єдиної освітньої політики, яка ґрунтується на принципах відкритої освіти.

На думку В. Олійника, відкрита освіта принципово відрізняється від традиційної й більшою мірою відповідає цілям, завданням і змісту інформаційного суспільства [3, с.41]. Її загальна модель передбачає: відкритість освіти у майбутньому; інтеграцію всіх способів пізнання людиною світу; розвиток і внесення до процесів освіти синергетичних уявлень про відкритість світу, цілісність і взаємопов'язаність людини, природи і суспільства; вільне користування інформаційними ресурсами; особисту спрямованість процесу навчання; розвиток інформаційної культури тощо. Нова роль викладача у відкритій освіті зумовлює потребу в докорінних змінах у системах його підготовки і підвищення кваліфікації.

4. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для досягнення мети і вирішення поставлених завдань використано комплекс таких взаємопов'язаних загальнонаукових методів:

- **теоретичні:** аналіз і синтез – із метою виявлення сутності феномену відкритої освіти; системно-історичний метод – для типології наукових поглядів і підходів щодо поняття відкритої освіти в історії філософсько-педагогічної думки; абстрагування, ідеалізації, формалізації та узагальнення – для систематизації і формулювання висновків, визначення напрямів подальшого дослідження проблеми;

- **емпіричні:** бесіда, опитування, анкетування, фокусоване інтерв'ю, комп'ютерне діагностування у Віртуальній кафедрі андрагогіки;

- **методи математичної статистики** – для опрацювання й узагальнення результатів роботи, установлення залежності кількісних та якісних показників від створених експериментальних чинників.

5. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

У Законі України «Про освіту» **якість освіти** тлумачиться як відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг; **якість освітньої діяльності** – рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти

та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг.

Для забезпечення якості формальної освіти за різними моделями і формами навчання, надання якісних освітніх послуг, розвитку ключових компетентностей фахівців використовуються можливості відкритого навчання і самоосвіти із застосуванням цифрових технологій.

Відкритість післядипломної педагогічної освіти характеризується, передусім, такими показниками:

- наявний мережевий освітній простір (мережеві структури організації й управління), який створено для вільного користування відкритим контентом та електронними освітніми ресурсами;
- компетентісно орієнтована спрямованість процесу навчання на курсах підвищення кваліфікації і впродовж усього міжкурсового періоду;
- гнучкість організації освітнього процесу (за допомогою цифрових технологій здійснюється варіативне використання просторово-часових характеристик освітнього процесу, доступність до навчання, незалежно від місця перебування і в зручний час);
- індивідуалізація, свобода вибору форм і змісту навчання, глибина й обсяг освітньо-професійних програм, тривалість і темпи навчання;
- різноманітність і різновекторність освітніх послуг;
- індивідуалізація навчання на основі врахування особливостей кожного слухача завдяки модернізації змісту, добору інноваційних методів і засобів навчання, активізації самостійної діяльності;
- поглиблення і розширення джерельно-інформаційної бази;
- функціональність, гнучкість, модульність, наявність вбудованих засобів розроблення та редагування відкритого освітнього контенту тощо.

У процесі розбудови відкритого контенту, розроблення сучасних освітніх ресурсів слід враховувати такі засадничі принципи відкритої освіти:

- *масовість і доступність* (безмежні можливості широкого охоплення всіх категорій слухачів із виходом на представників неформальної освіти, ключових стейкхолдерів);
- *адаптивність та гнучкість* (гнучка система розвитку компетентностей, доступна всім, з урахуванням професійних здібностей, можливостей, потреб, без освітнього цензу та регламентації);
- *інтернаціональність і глобалізація* (вільне функціонування електронних освітніх ресурсів (ЕОР) поза державними кордонами, наприклад, Віртуальна кафедра андрагогіки ЦІПО);
- *відкритість* (можливість спілкуватися, взаємодіяти в режимі offline (e-mail) і online (ICQ, Skype), повноцінна і комфортна взаємодія всіх учасників);

- *модульна структурованість та асинхронність* (модульний принцип конструювання змісту й організації освітнього процесу);
- *економічна ефективність* (освітній результат досягається з меншими, порівняно з традиційним навчанням, затратами часу, коштів).

Відповідно до Положення про електронні освітні ресурси МОН України під **електронними освітніми ресурсами** (ЕОР) розуміють навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені в комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації освітнього процесу для його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами.

Електронні освітні ресурси є основним компонентом відкритого освітнього середовища, **орієнтованого на якісну організацію освітнього процесу за допомогою цифрових технологій і застосування нових методів і форм навчання дорослих**, таких, як: електронне навчання; мобільне навчання; мережеве навчання; змішане навчання; перегорнуте навчання; взаємонавчання тощо. Відкриті освітні ресурси (Open Educational Resources (OER)) надають замовникам освітніх послуг доступ до матеріалів курсів, навчальних модулів, підручників, відео, тестів, будь-яких інших інструментів, матеріалів або методів та використовуються для забезпечення доступу до знань.

Для науково-методичного супроводу професійного розвитку фахівців упродовж усього андрагогічного циклу мають формуватися **бази відкритих портфоліо («Open Sourct Portfolio»)** – візуальні, текстові, графічні – для різних категорій слухачів курсів ПК. Це ресурси освітнього характеру, розміщені у веб-просторі мережі Інтернету, підготовлені за спеціальною веб-технологією (веб-сторінка, веб-сайт, веб-портал), та інші електронні ресурси, що зберігаються на веб-серверах у вигляді різних форматів (текстового, графічного, архівного, аудіо- та відеоформатів тощо). Широкого поширення впродовж різних етапів міжкурсого періоду набувають такі освітні веб-ресурси: мотиваційні відеопривітання, Smart-дошки, Е-дошки, Е-журнали, відео-скрайбінги, тестові завдання, анкети, інтелектуальні карти тощо. Електронні підручники, Е-посібники дають змогу по-новому планувати освітній процес за допомогою мультимедійних засобів. Зокрема, на кафедрі філософії і освіти дорослих ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» упродовж 2018–2019 років формується електронний освітній ресурс **«Медіотека електронних засобів навчання»** (Режим доступу: nmcbook.com.ua). Матеріали є завершеними і готовими до використання в освітньому процесі: Е-посібники, які завантажуються будь-яким браузером, друковані посібники, комплекси, збірники матеріалів; навчальні відеофільми

та відеолекції, частина яких розміщена на відеохостингу, решта – посилання для завантаження; посібники у PDF-форматі тощо.

У системі формальної і неформальної освіти з'являється багато навчальних онлайн-платформ, доступних широкому загалові, які допомагають професійно самовдосконалюватися впродовж життя.

Наприклад, на кафедрі філософії і освіти дорослих ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» функціонують **дві альтернативні моделі безперервного професійного розвитку фахівців**: Віртуальна кафедра андрагогіки і Толока позашкільників.

Віртуальна кафедра андрагогіки (<https://ppo.mk.ua/#>; E-mail: andragog@gmail.com) є самостійним, неприбутковим, добровільним віртуально-інтегрованим науковим співтовариством фахівців у галузі освіти дорослих, вітчизняних та іноземних андрагогів, творчих, соціально-активних фахівців міжпредметної й трансдисциплінарної сфери, що створюється для проведення наукової, науково-методичної та координувальної діяльності з розроблення та впровадження нових методик, технологій професійної діяльності андрагога формальної і неформальної післядипломної освіти; спільної реалізації результатів наукових досліджень; участі та проведення науково-практичних заходів різних рівнів; передачі знань і досвіду.

Відкриття і функціонування такої онлайн-платформи має важливе значення. Адже на сьогодні зростає потреба у фахівцях-андрагогах у галузі навчання, управління, консультування, соціальної та реабілітаційної роботи, тьюторингу, які мають компетентно й кваліфіковано забезпечити супровід безперервного професійного розвитку в суспільстві, яке навчається, подолання професійних утруднень, подальшої успішної адаптації особистості в соціумі, консультування її в ситуаціях життєвих/професійних ускладнень. Зазначимо, що наказом № 259 (15.02.2019 р.) Міністерства економічного розвитку і торгівлі України професію *андрагог* введено до державного класифікатора професій.

Засновником і модератором Віртуальної кафедри андрагогіки (далі – ВКА) є кафедра філософії і освіти дорослих ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Пакет технічної документації Віртуальної кафедри андрагогіки було затверджено на вчених радах Центрального інституту післядипломної освіти (протокол № 4 від 01.06.2017 р.) та ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 4 від 15.06.2017 р.). Урочисте відкриття Віртуальної кафедри андрагогіки відбулося на Форумі неформальної освіти «Освіта дорослих і розвиток громадянського суспільства» (2–3 листопада 2017 р., м. Київ).

Упродовж січня 2018 р. – березня 2019 р. на ВКА зареєстровано 2479 учасників.

ВКА використовується:

- у системі **формальної післядипломної освіти** (від англ. *formal education*) – в освітньому процесі курсів підвищення кваліфікації за різними моделями і формами навчання, на всіх етапах міжкурсового періоду, а також у системі науково-методичної роботи з педагогічними працівниками на місцевому рівні (у системі науково-методичної роботи районних (міських) методичних кабінетів (центрів), об'єднаних територіальних громадах, закладах загальної середньої освіти тощо);

- у системі **неформальної освіти** (від англ. *non-formal education*) – *під час проведення різноманітних форм роботи, що здійснюються в контексті навчально-просвітницьких ініціатив* (зокрема, громадськими організаціями, просвітницькими центрами, фондами, іншими суб'єктами, а також під час індивідуальних занять під керівництвом андрагогів, коучів, супервізорів) і спрямовується на розвиток додаткових умінь і навичок, набуття компетенцій;

- в **інформальній освіті** – у процесі самоорганізованої освіти, самоосвіти педагогів, а також замовників освітніх послуг і ключових стейкхолдерів для перетворення освітнього потенціалу суспільства знань на дієві чинники власного саморозвитку впродовж життя, набуття нових компетентностей.

Предметні профілі ВКА: філософія освіти дорослих; історія формальної, неформальної та інформальної післядипломної освіти; інклюзивна освіта дорослих; методологія професійного розвитку андрагогів; науково-методичний супровід професійного розвитку андрагогів; моніторинг результатів професійного розвитку фахівців.

Платформа ВКА відповідає сучасним вимогам замовників освітніх послуг (сучасний дизайн, мобільна версія, мобільний додаток у Google Play та App Store, слайдер новин); система захищена від парсингу даних та ddos-атак (Distributed Denial of Service); дані між сервером та користувачем передаються у зашифрованому вигляді завдяки сертифікатам безпеки SSL.

У ВКА **відкрито персональні веб-ресурси** науково-педагогічних працівників кафедри, створено окремі курси для кожної категорії слухачів. У 2018 році освітнє середовище на ВКА було відкрито для 49 груп слухачів курсів ПК, закріплених за кафедрою філософії і освіти дорослих, зокрема двохетапні (дистанційно-очні) – 8 груп, триетапні (очно-дистанційні) – 41 група, у 2019 році – 51 група слухачів курсів ПК за різними формами і моделями навчання.

Розроблено окремі курси для кожної категорії слухачів.

У ВКА **активно функціонують 14 постійних рубрик**, зокрема, «Квесторія», «Педагогічний маркетинг», «Психологія андрагогіки», «Цифровий

сторітеллінг», «Медіаосвітня студія», «Web-клуб андрагогів», «Професійний розвиток педагога НУШ», «Е-бібліотека», «Міжнародне стажування» тощо.

У ВКА розміщено мультимедійні звіти з НДР кафедри філософії і освіти дорослих за темою «Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих» за I діагностично-пошуковим (01.01.2017 – 31.12.2017 р.) і II теоретико-моделювальним етапом (01.01.2018 – 31.12.2018 р.) (проф. В. В. Сидоренко, доц. Я. Л. Швень) (<https://ppo.mk.ua/mod/page/view.php?id=4522&forceview=1>).

23 березня 2018 року на загальних зборах Національної академії педагогічних наук України Віртуальну кафедру андрагогіки нагороджено дипломом I ступеня за кращий електронний ресурс.

Якість освіти безпосередньо пов'язана з результатами навчання, тобто знаннями, уміннями, навичками, способами мислення, поглядами, цінностями, іншими особистими якостями, набутими слухачами в процесі навчання на курсах ПК за різними їх моделями і формами. Результати навчання можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти, їх замовник освітніх послуг здатний продемонструвати після завершення освітньо-професійної програми або окремих її освітніх складників.

Упродовж березня 2018 року – березня 2019 року на сайті Віртуальної кафедри андрагогіки ЦПО проводиться перманентний **кафедральний моніторинг якості освіти**, що дає можливість здійснювати аналіз, діагностику, прогнозування й проектування освітніх процесів, взаємодію його суб'єктів, коригувати небажані диспропорції на основі аналізу зібраної інформації і прогнозування подальшого розвитку досліджуваних процесів. На кафедральному рівні використовуються педагогічний (одержання цілісного уявлення про замовників освітніх послуг, зокрема про їхні професійні запити, потреби) і професіографічний моніторинги (один із складників забезпечення якості освітнього процесу, раціональне використання засобів та їх відповідність заданим цілям, ефективність використання технологій, виявлення тенденцій їх зміни, установлення залежності їх від певних умов).

Зокрема розроблено анкету «Вивчення освітніх запитів і потреб замовників освітніх послуг» для всіх категорій слухачів, закріплених за кафедрою філософії і освіти дорослих. У рубриці ВКА «Креативні практики» у межах проведення констатувального етапу експерименту розроблено анкети для діагностики розвитку професійної креативності науково-педагогічних працівників (доц. М. В. Ілляхова). У рубриці «Медіаосвітня студія» розроблено анкету «Розвиток фахової медіакомпетентності вчителів іноземних мов в умовах формальної і неформальної освіти» (асп. А. Пономаревський).

Результати анкетування «Вивчення освітніх запитів і потреб замовників освітніх послуг» показали, що найбільша категорія слухачів, за

якою проходять курси підвищення кваліфікації, – працівники методичних служб (82%). У цьому дослідженні було встановлено затребувані замовниками освітніх послуг модулі освітньо-професійних програм, рівень знань, умінь та компетенцій з яких у респондентів є недостатнім для реалізації завдань сучасної освітньої політики та суспільних викликів, зокрема менеджмент і лідерство (28%), освітологічний і нормативно-правовий (24%), інформаційно-комунікаційний (20%), посадово-функціональний (14%) та соціально-психологічний (14%). Для слухачів на сьогодні більш зручною для безперервного професійного саморозвитку і самореалізації є очно-дистанційна (45%) та дистанційна (21%) форми підвищення кваліфікації.

Дослідження показало, що 51% респондентів повністю реалізували свої освітні запити і потреби на курсах підвищення кваліфікації, а 39% зазначили, що, скоріше, задоволені, ніж ні.

Якість освітнього процесу на курсах ПК за різними моделями і формами навчання допомагає забезпечити технологія конструювання соціальних мереж (*нетворкінгова технологія*). Соціальні мережі, як різновид інноваційних соціальних медіа, використовуються як засіб для налагодження горизонтальної комунікації та взаємодії із цільовою аудиторією в режимі он-лайн, що дає можливість швидко поширювати інформацію про освітні послуги, впливати на сприйняття образу інновацій та ставлення до них, реалізовувати інтерактивне спілкування учасників у режимі реального часу, підвищувати міру залучення педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів до процесу впровадження інновацій. Освітній маркетинг у соціальних мережах (англ. Social Media Marketing, SMM) використовується з метою привертання уваги споживачів освітніх послуг за допомогою соціальних платформ. Зокрема, для кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО такими основними платформами є сторінка у Facebook (1037 учасників), Віртуальна кафедра андрагогіки (2479 учасників), Youtube-канал кафедри, сторінка Instagram як візуалізований контент кафедри (71 учасник).

6. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Отже, використання відкритого контенту, відкритих освітніх ресурсів в умовах післядипломної освіти дає змогу суттєво розширити освітнє середовище, забезпечити формування і використання відкритого освітнього контенту всіх споживачів інформації, відкриває додаткові можливості для розвитку ключових компетентностей замовників освітніх послуг і стейкхолдерів. Саме в системі відкритої післядипломної освіти створено

умови для безперервного професійного розвитку фахівців упродовж життя, доступності знань, відповідності запитам і потребам особистості та суспільства, змінено також рівень взаємин учасників освітньої діяльності.

Перспективи подальших досліджень. Здійснене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми забезпечення якості освітніх послуг для слухачів курсів підвищення кваліфікації на основі відкритого контенту й освітніх ресурсів відкритої післядипломної освіти, засвідчує необхідність її подальшого вивчення і розроблення за такими перспективними напрямками: аналіз сучасних наукових підходів, тенденцій, напрямів, умов і технологій реалізації принципів відкритої освіти дорослих в Україні; розвиток інформаційно-цифрової компетентності педагога Нової української школи в умовах формальної і неформальної освіти. Дослідження окреслених проблем стане предметом наступних наукових пошуків автора.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] В. Ю. Биков, «Інноваційний розвиток засобів і технологій систем відкритої освіти», *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць*; редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. Київ – Вінниця, Україна: Планер, вип. 29, с. 32–40, 2012.
- [2] В. Ю. Биков, *Моделі організаційних систем відкритої освіти*. Київ, Україна: Атіка, 2008, 684 с.
- [3] В. В. Олійник, «Роль та місце відкритої освіти в інформаційному суспільстві», *Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент*. М. О. Кириченка, Л. М. Сергеевої, Ред. Київ, Україна: Вид-во Ін-ту обдарованої дитини НАПН України, 2018, с. 38–52.

PROVIDING QUALITY OF EDUCATIONAL PROCESS COURSES OF INCREASING QUALIFICATION BY VARIOUS MODELS AND FORMS OF EDUCATION IN CONDITIONS OF OPEN EDUCATION

Victoria Sydorenko,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Philosophy
and Adult Education Central Institute
of Postgraduate Studies Education School
«University of Management Education»,
Certified Trainer of the New Ukrainian School,
Kyiv, Ukraine.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6626-4581>
sidorenko34@gmail.com

Abstract. Open postgraduate pedagogical education involves its development through open adult education technologies, open content and open knowledge, system transparency, interoperability of all components, and the availability of conditions for the free entry of subjects into the educational space and the acquisition of quality education without limiting gender, age, nationality and territorial differences. This information society introduces substantially qualitative changes in the methodology of training specialists at all levels of the educational and scientific spheres, since it creates conditions for universal access to global sources of information on the Internet and its automated processing, the birth of an infinite number of initiatives for training and advanced training of a new generation of specialists. In particular, in the system of open education, conditions for continuous lifelong learning, access to knowledge acquisition, matching with the needs and demands of the individual and society, as well as the relationship of participants in educational activities, have been created. The main factor in ensuring the openness of education is its technological capacity, based on the use of digital technologies, Internet resources, distance learning technologies, which provide intensification, continuity and individualization of training. It is transparency that is a key characteristic of the educational process at advanced training courses, which facilitates the orientation of educational content to the listener as a subject of educational activity, taking into account the new trends in the development of the culture of society for the integration of education into social processes. In addition, in the system of formal and informal greetings there is a large number of online training platforms that are available to the general public. Thus, the ideas of openness of education exist on three levels: the system of postgraduate pedagogical education, educational process, educational institution in particular.

In the scientific research, a thorough analysis of the ways of ensuring the quality of the educational process of advanced training courses on various models and forms of learning based on open content and educational resources of postgraduate education has been carried out. The basic principles of open education are determined. The indicators of openness of education and the quality of educational process at the courses of advanced training according to different models and forms of education are analyzed. E-learning resources, in particular open source portfolios («Open Sourt Portfolio»), are described as the main component of the open educational environment. Conditions and factors for professional development of the students of advanced training courses in the educational environment of the Virtual Department of Andragogy are investigated. The results of the

permanent monitoring of the quality of education (pedagogical and professional) at the advanced training courses for forecasting and designing of educational processes, correction of unwanted disproportions on the basis of the collected information and forecasting of further professional development of specialists are analyzed.

The analytical materials were prepared and presented by the author at the meeting of the Academic Council of the Central Institute of Postgraduate Education of the State University «Education Management University» of the National Academy of Sciences of Ukraine (meeting number 1 dated 12.02.2019).

Key words: open education; postgraduate education; continuous professional development; digital technology; electronic educational resources; open source portfolios; formal education; informal education; Virtual Chair of Andragogy.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА КУРСОВ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ПО РАЗЛИЧНЫМ МОДЕЛЯМ И ФОРМАМ ОБУЧЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ОТКРЫТОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сидоренко Виктория Викторовна,

доктор педагогических наук,
заведующая кафедрой философии и образования взрослых
Центрального института последипломного образования
ГВУЗ «Университет менеджмента образования»,
сертифицированный тренер Новой украинской школы,
Киев, Украина.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6626-4581>

sidorenko34@gmail.com

Аннотация. Открытое последипломное педагогическое образование предполагает развитие его благодаря открытым технологиям образования взрослых, открытому контенту и открытым знаниям, прозрачности системы, взаимосогласованности всех компонентов, а также наличию условий для свободного вхождения субъектов в образовательное пространство и получение качественного образования без ограничения по гендерным, возрастным, национальным и территориальным различиям. Этим информационное общество вносит существенно качественные изменения в методологию подготовки специалистов на всех уровнях образовательной и научной сфер, поскольку создаёт условия для обеспечения общего доступа к глобальным источникам информации в сети Интернет и её автоматизированной обработки, рождения

безграничного количества инициатив для подготовки и повышения квалификации нового поколения специалистов. В частности, в системе открытого образования созданы условия для непрерывного обучения в течение всей жизни, доступности в получении знаний, соответствия запросам и потребностям личности и общества, изменен также характер отношений участников образовательной деятельности. Основным фактором обеспечения открытости образования является его технологичность, основанная на использовании цифровых технологий, ресурсов сети Интернет, технологий дистанционного обучения, обеспечивающих интенсификацию, непрерывность и индивидуализацию обучения. Именно открытость является ключевой характеристикой образовательного процесса на курсах повышения квалификации, что способствует ориентации учебного контента на слушателя как на субъекта образовательной деятельности, максимальному учету новых тенденций развития культуры общества для интеграции образования в общественные процессы. Кроме того, в системе формального и неформального образования появляется большое количество учебных онлайн-платформ, которые доступны широкой общественности. Таким образом, идеи открытости образования существуют на трех уровнях: системы последипломного педагогического образования, образовательного процесса, учебного заведения в частности.

В научной статье осуществлен подробный анализ способов обеспечения качества образовательного процесса курсов повышения квалификации по различным моделям и формам обучения на основе открытого контента и образовательных ресурсов последипломного образования. Определены основные принципы открытого образования. Проанализированы показатели открытости образования и качества образовательного процесса на курсах повышения квалификации по различным моделям и формам обучения. Описаны электронные образовательные ресурсы, в том числе базы открытых портфолио («Open Sourct Portfolio»), как основной компонент открытой образовательной среды. Исследованы условия и факторы для профессионального развития слушателей курсов повышения квалификации в образовательной среде Виртуальной кафедры андрагогики. Проанализированы результаты перманентного (педагогического и профессиографического) мониторинга качества образования на курсах повышения квалификации для прогнозирования и проектирования образовательных процессов, дальнейшего

професійного розвитку спеціалістів, корективної нежелательних диспропорцій на основі зібраної інформації.

Аналітичні матеріали підготовлені і представлені автором на засіданні ученого ради Центрального інституту післядипломної освіти ГВУЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (засідання № 1 від 12.02.2019 року).

Ключові слова: відкрите освіта; післядипломна освіта; неперервне професійне розвиток; цифрові технології; електронні освітні ресурси; бази відкритих портфоліо; формальна освіта; неформальна освіта; Віртуальна кафедра андрагогіки.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] V. Yu. Bykov, «Innovatsiyni rozvytok zasobiv i tekhnolohii system vidkrytoi osvity», Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy: zb. nauk. prats; redkol.: I. A. Ziaziun (holova) ta in. Kyiv – Vinnytsia, Ukraina: Planer, vyp. 29, s. 32–40, 2012.
- [2] V. Yu. Bykov, Modeli orhanizatsiinykh system vidkrytoi osvity. Kyiv, Ukraina: Atika, 2008, 684 s.
- [3] V. V. Oliinyk, «Rol ta mistse vidkrytoi osvity v informatsiinomu suspilstvi», Vidkryta osvita: innovatsiini tekhnolohii ta menedzhment. M. O. Kyrychenka, L. M. Serheievoi, Red. Kyiv, Ukraina: Vyd-vo In-tu obdarovanoi dytyny NAPN Ukrainy, 2018, s. 38–52.